చిత్రమాలిక

ఏంతులు–శాస్త్రి

ఎక్కడ, పాతికేళ్ల క్రిందటి సంగతి! చంగావి పంచె, పెద్ద పగిడీ భూతమంత్రగాడిలా వచ్చేడు కృష్ణుడి నాన్న. తన కొడుకుని తనతో తీసుకొని పోతానన్నాడు కృష్ణుడి నాన్న. "వద్దయ్యా! పసివాడు, వాణ్ణెందుకు పాడుచేస్తావు? కొంచెం వళ్లు ముదరనీ - ఇప్పుడే ఇక్కణ్ణించి తీసుకెళ్తే బెంగపెట్టుకొంటా"డన్నాడు కృష్ణుడి తాత.

కాని రాఘవయ్య వినిపించుకోలేదు. "ఇంకా ఇక్కడుంటే గొడ్లుకాచుకోడానికి తప్ప మరెందుకూ పనికిరాడు. నా కొడుకు నాదగ్గరే ఉండా"లన్నాడు. తన కొడుకు! ఇన్నాళ్లూ కనపడని తనకొడుకు ఇప్పుడు కావాలి? తను బాగుచేసుకొంటాడు, ఏమిటా బాగు? అథం శుభం ఎరగని కుంటణ్ణి దేశాలంట తిప్పటమేకదూ.

అమ్మమ్మ సీతమ్మ కళ్ళలో నీళ్లు పెట్టుకొంది. "బాబూ! కిష్టమ్మని ఇప్పటినుంచీ దేశాలు తిప్పకు. వాడేమంత దృఢమయిన వాడు కాడు. పిల్ల పోయిందగ్గర్నుంచీ వాణ్ణి కళ్ళల్లో పెట్టుకొని పెంచుకొంటున్నాను. మరో రెండేళ్లుపోతే నా దిక్కున ఉంచమన్నా ఉంచను. ఎవళ్లవస్తువు వాళ్ళదగ్గరే ఉండాలి. ఎవరు కాదంటారు?" అంది.

"అవునమ్మా! మరో రెండేళ్లుపోతే పెళ్ళాన్ని కూడా తెమ్మంటారు. అదే లాభం" అన్నాడు రాఘవయ్య.

ఆ మొరటుమనిషితో మరి వాదన పెంచుకొందికి భయపడ్డారు, ఆ అగ్రహారీక శ్రోత్రియ దంపతులు.

"మరెందుకూ నేను చెప్పేస్తున్నాను. ఉదయం బండికి తీసుకొని పోతున్నాను" అన్నాడు రాఘవయ్య.

అనుకొన్నంత తేలికగా జరగలేదు రాఘవయ్యకి కొడుకుని తీసుకొనివెళ్లడం. "నాయనా! కిష్టమ్మా! మీనాన్న వచ్చేడు చూడు" అంది అమ్మమ్మ. అప్పటికి మూడేళ్ళనుంచి తండ్రిచాయ ఎటువంటిదో తెలియని కృష్ణుడికి తండ్రిని చూడగానే భయం వేసింది. "అబ్బా! నాకు నిద్దర వస్తున్నా"దని గోడవంకకు తిరిగిపోయేడు.

ఇంతలో రాఘవయ్యా దిగివచ్చేడు. "నాయనా! కృష్ణా! ఇటుచూడు, రేపు నాతో వస్తావుకదూ, చూడు, నీకలాంటి బట్టలు తెచ్చేనో, ఇవిగో లడ్డూలు, జిలేబీలు, పకోడీలు - ఇంద, తీసుకో నీకే, ఇవన్నీ నీకే" అన్నాడు. ఎందుకో తెలియకుండా ఏడవడం మొదలుపెట్టాడు కృష్ణుడు.

ఉదయం తెల్లవారకుండానే లేచాడు రాఘవయ్య. నిద్రపోతున్న కొడుకు ప్రక్కని కూర్చున్నాడు. ఎలా వదిలేసిపోయానా అనుకొన్నాడు. ఆ నుదురు, ఆ ముక్కు - అంతా శాంతే - నాకొడుకు, నాకొడుకు - శాంత నాకు అప్పజెప్పి వెళ్ళిపోయిందనుకొన్నాడు బాధతో. ఎందుకూ నామీద ఈ పసివాడికింతకోపం? నేనేంచేసేను? ఆ ముసలాడూ ముసలిదీ మతిచెరిచేసేరు. లేకపోతే తనంటే ఎందుకింత భయపడతాడు?

ఆ వేళల్లా కొడుకెక్కడ ఆడుకొంటూ ఉంటే, అక్కడ హాజరయాడు రాఘవయ్య! తండ్రి కనబడేసరికి తప్పుకొని పోవడం మొదలుపెట్టేడు. "నా పాడే వాడికి కిట్టకుండా ఉంది." అనుకొన్నాడు రాఘవయ్య. తను మొరటుదేరిపోయానను కొన్నాడు. ఈ స్థితిలో ఎలా తీసుకొని వెళ్లడం పిల్లవాణ్ణి? శాంత పోయిం తరవాత ఈ గ్రామంతో ఋణం తీరిపోయిందనుకొన్నాడు. ఇప్పుడు మళ్ళి ఇదేమిటీ బాధ - తాను పోలేడు - ఎలా ఒంటరిగా పోవడం అనుకొన్నాడు. ఆ నిస్సహాయత్వాన్ని భరించలేకపోయాడు.

ఒంటరిగా గదిలోకి పోయాడు. గదిలోకి వెళ్ళేసరికి తంబురా కనబడింది. అనుకోకుండా తీగలమీదికి వెళ్ళేయి వేళ్లు. ప్రాసవాసిలో ఉన్నాయి శృతులు. జీవాళీ పెట్టేడు. అనుకోకుండా కళ్లంట నీళ్లు వచ్చేయి. నాలుగేళ్లనాటి ఏడుపు ఒక్కమారుగా పొంగింది. తంబురా! అదే శరణ్యం. తనని లీనం చేసుకొంది తంబురా! మరి తనకి ఏ బాధా తెలియడంలేదు.

గడపలో కూర్చున్నాడు కృష్ణుడు. సంజె వెన్నెలతో పచ్చగన్నేరు పువ్వుల వాసన కలిసిపోయింది. తన చెవికి అత్యంత ప్రియమయిన నాదం వినిపించింది. నాన్న ఎలా ఉన్నాడో అనుకొన్నాడు. తనెందుకు భయపడ్డాడు? ఆ నాదాన్ని వింటూఉంటే తనలో ఏదో ప్రవహించింది. అమృతప్రాయమైన నాదంలో ఐక్యమయిపోయారు తండ్రీ కొడుకూ. ఆవరణలు దూరమయిపోయాయి. ఇన్నాళ్లు తాను ఎక్కడున్నాడు?

"నాయనా కృష్ణా! వచ్చేవా? నాతండ్రీ వచ్చేవా! నీకేం చేసేను? ఎందుకూ నన్ను వదిలేస్తావు? అంతా నీకోసమే" అన్నాడు రాఘవయ్య. ఇద్దరికీ ఒకటే కన్నీళ్ళు.

"మహిమ తెలియతరమా రామ"...పాడుతున్నాడు రాఘవయ్య "నాయనా! కృష్ణా. పాడమ్మా పాడు. రాముడు నాయనా. రాముడు, అంతా రాముడే. పాడమ్మా పాడు" తను ఎలా పాడేస్తున్నాడో అని కూడా అనిపించలేదు కృష్ణుడికి. అదే మొదటి పాఠం.

ఎన్నో అందామనుకున్నాడు రాఘవయ్య కొడుకుతో. ఏం మాట్లాడ్డానికీ భయపడ్డాడు. తన మాటల్లో అపస్వరాలు పలుకుతాయి కాబోలు. "అమ్మ జ్ఞాపకం ఉందా?" అందామనుకున్నాడు. తనెందుకు అడగడం, జ్ఞాపకంలేకపోతే ఎలా వచ్చేడు తనదగ్గరికి...?

"అప్పుడే తండ్రీ కొడుకు ఏకమయిపోయారూ" అంది అమ్మమ్మ. "పేగు, ఎక్కడికి పోతుంది. వాళ్లువాళ్లే మనం మనమే, ఎంతచేసినాను" అన్నాడు తాత.

"నాయనా తాతయ్యా! వెళ్ళిపోతున్నా? ఈ ముసలాడు మళ్ళీ నిన్ను చూస్తాడో లేదో?"

ముసలాళ్ళు ఒకళ్లనొకళ్ళు ఓదార్చుకొంటున్నారు.

మర్నాడుదయం అమ్మవారివనం దాటే

★ చిత్రమాలిక ★

వరికే పొద్దుపొడుస్తున్నాది. మరి ఉదయం బండీ అళిలేదు కాబోలనుకొన్నాడు రాఘవయ్య. బయలుదేరే వేళకి మహాలక్ష్మమ్మగారు ఎదురుగా వచ్చేరు. ఆ శుభశకునం తప్పించుకోవాలని లేదు రాఘవయ్యకి. ఎలా అయినా పట్నం చేరుకోవాలనే ఉంది. ఎంత మహా, ఆరుమైళ్ళుంటుంది. ఇక్కడున్న పట్నం. కొంచెం అడుగు వేగం పడితే ఉదయం బండీకే అందిపోవచ్చును.

విశ్వనాథరాజుగారి తోట మలుపు తిరిగిపోతున్నారు తండ్రీ కొడుకులు – తోట పెండి నిండా ములుగోరింట పువ్వులు బంగారపు పువ్వుల్లా ఉన్నాయి. వాటి పచ్చదనంతోనూ, విలువతోనూ రాఘవయ్యకి పనిలేదు. తాత దేవతార్చనకి పువ్వులకోసం రోజూ ఆ తోటకి వచ్చేవాడు కృష్ణుడు. ఆ పువ్వులు అలా చెల్లనే వాడిపోతాయి. వాటి కీవాళ దైవప్రాపార్తతలేదు కాబోలు. ఓ రెండు పువ్వులు కోసేడు. వాటి కేవాసనా లేదు. అయినా దేవుడికి మాత్రం అవే ప్రీతిట! తాత చెప్పేడు. అప్పుడే రాఘవయ్య పాతిక గజాల దూరంలో ఉన్నాడు. ఒక్కమారు వెనక్కి చూసి, తాపీగా నడుస్తున్నాడు.

దూరాన ఎక్కడో భూకాంత పిట్ట అరుస్తూంది. ఎంత బాధో దానికి! అది ఏడవడానికే పుట్టిందిట! ఎవళ్ళేం చెయ్యగలరు? చేతులారా చంపుకొంది కన్నకూతుర్ని. ఎన్ని జన్మ లేడవాలో? రోజూ భూకాంత పిట్టతో తనూ అనేవాడు. "భూకాంత— నా కూతురు – ఇప్ప పువ్వ" అని. ఈవాళ గట్టిగా అనలేదు. మనసులో మాత్రం అనుకొన్నాడు.

ఏతాంమీంచి రాజిగాడి పాట వినిపిస్తున్నాది. "చుక్క చుక్కల వేడీ, సింగారపు లేడీ" అని పాడుతున్నాడు రాజిగాడు. ఈవాళ కృష్ణుడి వేషం వింతగా కనిపించింది రాజిగాడికి.

"ఏటి చిట్టి బుగతా! ఎక్కడికి ప్రయాణం కట్టినా"వన్నాడు – రాజిగాడు. "మా నాన్నతో పట్నం వెళ్తున్నానురా" అన్నాడు కృష్ణుడు ధీమాగా.

"మళ్ళీ ఎప్పుడొస్తావండీ?" అడిగేడు రాజిగాడు.

"ఏమో?" అన్నాడు కృష్ణుడు.

"అయితే చిట్టి బుగతా! చెరుకు గానుగలకుండవా? నూర్పుల కళ్ళాలకి రావా? ఏటయ్యాక ముగిసిపోతుంది? మరో పదిరోజులకి మన లక్ష్మి ఈనుతుంది. పండుగ ముందే వెళ్ళిపోతున్నావు" అన్నాడు రాజిగాడు.

అవును నిజమే, తను ఎందుకు వెళ్ళిపోతున్నాడు? తన కాళ్ళు తన స్వాధీనంలో లేనట్టు తట్టింది కృష్ణుడికి. "అదుగో మా నాన్న. వెళ్ళిపోతున్నారు" అన్నాడు. రాఘవయ్య వెనక్కి తిరిగిచూడకుండా వెళ్ళిపోతున్నాడు. అతనికి చాలా చికాగ్గా ఉంది. రెండురోజులనుండీ అతనికి బ్రహ్మపదార్థం కళ్ళకి కనబడలేదు. ఇక, కొడుకు గురించి మరి ఆలోచనా లేదతనికి. ఏదో ముక్తాయి గొణుక్కుంటూ సాగిపోతున్నాడు.

కృష్ణుడికి మళ్ళీ ములుగోరింట పువ్వులు సాక్షాత్కరించేయి. "ఓరే, రాజిగా! ఇవాళ తాత దేవతార్చనకి పువ్వులు లేవురా. రాజుగారితోట పెండిని చాలా పువ్వులున్నాయి. నువ్వుకోసి, తీసికొని వెళ్ళూ!" అన్నాడు. రాజిగాడు వినిపించుకోలేదు. "అయితే చిట్టి బుగతా! ఇప్పుడప్పుడేరావా? నువ్వు గొప్పోడివయిపోతావు. అప్పుడు మేం కనబడతామా?" అన్నాడు రాజిగాడు నవ్వుతూ.

"పోరా! నువ్వెప్పుడూ వేళాకోళాలే ఆడతావు" అన్నాడు కృష్ణుడు.

రాఘవయ్యకి నడక చాలా బాగా ఉంది. కుఱ్ఱవాడితో నడక సాగడంలేదు. ఇక ఉదయపు ట్రెయిను ఆశకూడా లేదు. ఏదో నెమ్మదిగా పట్నం చేరుకొంటే చాలు ననిపిస్తున్నాది. అడ్డుతోవనుండి ఏదో బండి వస్తున్నాది. బయలుదేరిన వేళ మంచిదే. "ఏం నాయుడూ! పట్నమే వెళ్తుందా బండీ" అన్నాడు రాఘవయ్య.

బండినాయడు బాగా ముసలివాడు. పొట్టిగా లావుగా ఉన్నాడు. నల్లగా వడిలిపోయిన రంగు, పెద్ద పండు మీసాలు. మొహంనిండా పట్టెనామాలు, వెనక్కి పండుజుత్తు సిగ.

"అలాగేను నాన్నా! పట్నమే బయలుదేరినాను. నువ్వు పట్నమొస్తున్నావా?" అన్నాడు నాయుడు. దూరంనుంచి కృష్ణుడు వస్తున్నాడు. మొగం కందగడ్డలా అయిపోయింది. వరాయి అలవాటులేక కాళ్ళు తడబడుతున్నాయి. "అన్నా! పిల్లడు కూరాకునాగ వాడిపోనాడు రా, నాయనా, రా!" అన్నాడు నాయుడు.

బండి చిన్న కుదుపుతో నడుస్తున్నాది. రాఘవయ్యకి కృతజ్ఞత ప్రకటించాలనే ఉంది. "అయితే తాతా! ఎవరికేమిటి బండీ తీసుకొని వెళ్తున్నా"వన్నాడు.

నాయుడిందుకొన్నాడు. "ఇదిగో బాబూ! పట్టంనించి మా చిన్నబుగత వస్తన్నాడు కెళ్ళికి. బండీ తీసుకెళ్ళకపోతే రాగలడా? చదువుకున్న మారాజు, రోజూ కోర్టుకెళ్ళడానికే గుఱ్ఱబ్బండి కావాలికదా! ఆమాటకివస్తే మా పెద్దబుగత సంగతి చెప్పండి, ఓబండీ అక్కర్లేదు, బస్సు అక్కర్లేదు. బురదా బాడీ అనకుండా పదికోసులు నడిచీవోడు. మాతో సమంగా పొలం పని చేసేవోడు. ఏకాశిఉపాసంతో కూడా పట్టంనుంచి బయలెళ్ళేవోడు పొలాలు చూడ్డానికి. అలాగే కష్టపడ్డాడు, అలాగే ఆర్జించినాడు. లక్ష్మి పొంగాలంటే అంతేనాయనా! మా ధర్మప్రభువు! ఎక్కడో పెత్తండ్రి కొడుక్కి తనతో సమంగా వాటా ఇచ్చినాడు. ఏదీ, సెంటు భూమి మిగుల్చుకోగలిగినాడా! అనకూడదు బాబూ! చంచలక్ష్మి! ఆవేళ కలాటిబుద్ధులే పుడతాయి. తాగి తందనాలాడితే ఆస్తులు నిలబడతాయా? ఏం నాయనా!' అన్నాడు నాయుడు. "కాదా, మరి" అన్నాడు రాఘవయ్య సహీ చేస్తూను.

రాఘవయ్యకి కునికిపాట్లు వస్తున్నాయి. కృష్ణుడికి బండి తోలాలని బుద్ధి పుట్టింది. దారి సాఫుగా నేఉంది. "తాతా! నా చేతికి కొరడా ఇద్దూ, నేను తోలుతాను" అన్నాడు కృష్ణుడు.

"ఓహో చిట్టి బుగతగారికి బండితోలడం వచ్చునేటి? రండి' మొత్తాలమీదికి. గట్టిగా మాత్రం కొట్టకండి. వెళ్ళనంత సేపటికి వెళ్తాయి, ఏటి తొందర అన్నాడు నాయుడు. అతగాడికి బాతాఖానీ వదిలాలని లేదు— "ఏది బాబూ! ఓ చుట్టముక్క ఇలా పడేమీ!" అన్నాడు రాఘవయ్యతో – రాఘవయ్య నీరసపు నిద్రకి బండి కుదుపు, బాతాఖానీ పథ్యంగానే ఉన్నాయి. మధ్యమధ్య నాయుడి ప్రశ్నలు లేకుండా ఉంటే చాలును. "అయితే నాయుడూ! నీకు స్వంత వ్యవసాయం కూడా ఉందా? లేకపోతే అంతా కౌలుకేనా?" అని కదిపి వదిలేసేడు రాఘవయ్య. నాయుడు మొగంలో ఆనందం తొణికిసలాడింది. చుట్ట ముట్టించేడు. నిదానంగా మొదలు పెట్టేడు.

అకాల నెరసిన బట్టను ఆపుటకు
కాష్మీర్-కుసుమం
మీ ఇష్టమైన నూనెలో నానవేసింది
యునైటెడ్ కె.సెరస్, బందరు వీధి, మదాసు-1. విజయవాడ.
చర్మ ఉపద్రవములకు, అపాయములకు
అత్యుత్తమైన సుగంధ ములాము
సాంటలక్స
గజ్జి, పుండ్లు, కాయులు మొటిమలు

"ఉంది నాయనా! ఉంది, ఓ అయిదు గరిశెలకి అవుద్ది. ఓ అయిదు గరిశెలకి కౌలుకి చేస్తున్నాను. మరి చెయ్యలేను నాయనా! నా భూమే అమ్మిర్పిదామనుకుంటున్నాను.

ఓ నాలుగాళ్ల పశువులూ, ఇల్లూ వాకిలీ అంతా ఉందిబాబూ! ఇదిగో కోడలు పిల్ల మొన్ననే ఎదిగింది. పండుగపోతే తీసుకొద్దామనుకుంటున్నది నాయిరాలు. ఇక ఎన్నాళ్లు బాబూ! బతికినన్నాళ్ళు బతుకుతానా? అంతా ఆ పరాత్పరుడికరుణ! ఏటంటావు నాయనా! నేను నడుం కట్టే సరికి, మా అయ్య ఏడుపశువులూ, నాలుగెకరాల పొలం అప్పజెప్పినాడు. "బుగతగారి పొదులు పట్టుకొని సేవచేసుకోరా ఎదవా" అన్నాడు. తనదారిని తను పోయినాడు. నాటినుంచి నాబాధ నేనే పడుతున్నాను బాబూ! తిన్ననాడు తిన్నాం; లేనినాడు లేదు. మా అమ్మికి పెళ్లిచేసినాను. ఆరుతులాలు బంగారం పెట్టినాను. దాని కోపా పెరిగింది. పెద్దినాయిరాలికి సంతానం కలిగింది కాదు. "ఏటిమావాఁ ఎన్నాళ్లిలాఉంటావు. మనం ముసలాళ్ళం అయిపోతిన్నాం. నీ కడుపునో కాయ కాస్తే నాదిమాత్రం కాదా?" అంది. తన పట్టుపట్టి సవితిని తెచ్చుకొంది. దానిబుద్ధి మంచిది. దానికోరికీ తీరింది. చిన్ననాయిరాలు పిల్లణ్ణెత్తింది. వాడూ సిరిగలగుంటడే, వాడు పుట్టినతరవాత పదెకరాల భూమి కొన్నాను, పశువుల్ని కొన్నాను. నాయిరాళ్ళఒంటిమీద బంగారం చేయించినాను. ఇల్లూ వాకిలీ అంతా సమస్తమూ వాడి పేరు బలిమినేబాబూ! పెట్టి పుట్టినాడు మళ్లా తెచ్చుకున్నాడు తనతో నే - ఏటి శాశ్వతం నాయనా! పేరే ఉండిపోతాది. ఎంతున్నా ఉన్నదే. ఆకొక్కడికి. నా ఎక్కచ్చిగా రామమందిరం కట్టించినాను; ఎకరంభూమి రాసినాను. మనమేటి చెయ్యగలం నాన్నా! కొండంతదేముడికి కొండంతపత్రి తేగలమా? అంతా ఆ రాముడి కరుణ. అండపిండ బ్రహ్మాండాలు తనలోనే పెట్టుకొన్నాడు. తనే ఆడిస్తున్నాడు, అంతా ఆడుతున్నారు; తనే నవ్విస్తన్నాడు, ఏడిపిస్తన్నాడు. మనచేతిలో ఏటుంది తండ్రీ!" రాఘవయ్యకి నిద్ర తేలిపోయింది - లేచికూర్చున్నాడు. చెరువుగట్టుమీద బండి నడుస్తున్నది. మరొక మైలుంటుంది పట్నం.

దూరంగా చెట్లసందుల్లోంచి కనపడుతున్నాది రాజాగారికోట. కోట బురుజుమీద జెండా ఎగురుతున్నాది, ఇంకా ఉన్నానంటూ!

కృష్ణుడంతవరకూ పట్నం రాలేదు. పట్నానికో రాజాగారుంటారనిమాత్రం తెలుసును. "తాతా! ఏమిటదీ?" అని అడిగాడు.

"మారాజుకోట. తెలియదా చిట్టిబుగతా?" అన్నాడు తాత.

చూసినప్పుడే అనుకొన్నాడు రాజాగారి కోటే అయుంటుందని. ఈ రాజాగారికి లేక లేక సంతనమే కలిగిందో, ఏడుగురు కొడుకులూ చేపలు పడుతున్నారో? రాజకుమారుడికి తోడు మంత్రికుమారుడున్నాడో లేడో? అయినా పేదరాసి పెద్దమ్మ, ఆయవారపు బ్రాహ్మడూ లేకపోతే ఎలాగ?

కోటభోగట్టా ఊరుకోనివ్వలేదు తాతని. రాఘవయ్యకూడా మరో ఆలోచన పాలుపోకవింటున్నాడు, వంట్లో నీరసంగా మాత్రం ఉంది. ప్రారంభించాడు తాత - "ఏటికోట? ఏటి మారాజులు నాన్నా! అంతా కొంపల్ని కొట్టి గద్దలకి వెయ్యడం, అయినవాళ్ళ కొంపల్లోనీ, కానివాళ్ళకి కంచాల్లోనీని" కొత్తరాజుగారు సత్రములు తీయించడం తాతకి చాలా అరుచికరమయిన విషయం.

"ఏటి తరిగిపోతుంది బాబూ! సత్రవులు తీయించడం, గుళ్లు తిరగదోయించడం, ఏటి మహాగొప్ప ఘనకారియం? పెద్దలు పెట్టినవి మనం తీసేస్తేనే గొప్పవాళ్ళమా?

"మొన్ననో పంతులొచ్చినాడు నాయనా! "నాయుడూ కోవెల కట్టించకపోతే పట్నంలో హైస్కూలు కట్టిస్తున్నారు. చందా ఇవ్వలేకపోయినావా?" అన్నాడు. "బాబూ కోవెలకట్టిస్తే పుణ్యం అన్నారు పెద్దలు. ఎంతి రోజులుమారిపోయినా పుణ్యం పాపం పోదుకదా! పోనీ మా పిల్లడి చేత కాలేజీలే కట్టిస్తారో, బీదల సంతర్పణలే చేయిస్తారో చేయించండి"న్నాను.

"బాబూ! పెద్దరాజాగారిని చూసినావా? ఏదీ, మొన్నటి పిల్లడివి, నీకేటి తెలుస్తాది? నేనుమాత్రం ఒకపరేయం చూసినాను పెద్దమ్మాయిగారి పెళ్లికి. అలాటిపెళ్ళి మళ్ళీ చూస్తామాబాబూ! పెద్దమారాజుసాయంగా కాసులు పంచిపెట్టినాడు ఛేమ్మర్లకి. పట్టపట్టం పసిపిల్ల బాలాద్రీ కోటలోనే ఉండిపోయినారు పెళ్లి అయిదు రోజులూను. ఆరోజులే వేరునాన్నా! ఇప్పుడిదంతా ఇదోతీరు. పెద్దల ఆస్తిమాత్రం కావాలి, పెద్దల మరియాద అక్కర్లేదు. నాయన దేవుడికి కోవెలకట్టిస్తే నువ్వు పేకాటకి కబ్బు కట్టించినావు? ఛేమ్మర్లకి సత్తరవు కట్టిస్తే, నువ్వు కుక్కలకి విందు చేస్తున్నావు? పూర్వం నాయన అడవికి వేటకి వెళితే, నువ్వు కోటలోనే పెద్దపులుల్ని సింహాల్ని పెంచుతున్నావు? ఏది నీ తెలివి? ఇప్పుడు కోటనిండా పుల్లూ సింహాలూ నాయనా! వాటికి రోజూ గొర్రెపోతులు ... యేటి చెప్పమంటావు నాయనా! మన కెందుకులే నాయనా! ఏ చెట్టు కగ్గంటే ఆ చెట్టు కాలి పోతది."

ఊరు చేరేసరికి పదిగంటలయింది. "తాతా! మరి నేను వెళతాను! నువ్వం-" అన్నాడు రాఘవయ్య కొడుకుని బండి దింపుతూను. "ఇంద చుట్టముక్కలు కొనుక్కో" అని ఒక అర్ధరూపాయిచ్చేడు. తాతకి బ్రహ్మానందమయిపోయింది. "నాయన నాయన! ఎక్కడనుంచివస్తున్నావుబాబూ" అన్నాడు. "నేనా? అగ్రహారం నుండి వస్తున్నాను. శాస్త్రులుగారి అల్లుణ్ని" అన్నాడు రాఘవయ్య.

"శాస్త్రులుబాబు అల్లుడివా నాయనా! ఆ సంగీతం బాబువా? ఎలా అయిపోయావు తండ్రీ! నిన్ను పోల్చుకోలేకపోయాను" అన్నాడు తాత. రాఘవయ్య తొందరపడుతున్నాడు. "మరిశెలవుబాబూ! చిట్టిబుగతా! వుంటాను" అన్నాడు తాత.

సాయంత్రం అయిదుగంటలకిగాని మరి రైలు లేదు. సత్రవులో బసచేశాడు తండ్రీ

(8-వ పేజీ చూడండి)

రు. 5 లకు పార్కర్ కలము

ప్రపంచ ప్రసిద్ధిపొందిన పార్కర్ ఫౌంటెన్ కలము రు. 5/-లకు ఎక్కడైనా పొందగలరా.? లేదు. ఎక్కడా లభ్యంకాదు. అయితే, మా విశేష తయారీ ఫౌంటెన్ కలముల అమ్మకమును జోరుగా సాగటానికిగాను, 1,000 పార్కర్ జూనియర్ రకం ఫౌంటెన్ కలములను వాటి ఒరిజినల్ పాకీలతో మా తాజా నిల్వలనుండి ఒక్కొక్కటి రు. 5/-ల చవక ధరకు, వారి ఆర్డరులతో తమ అయిదుగురు స్నేహితుల చిరునామాలు పంపిన వ్యక్తులకు ఇవ్వ నిర్ణయించాము. ఈ అవకాశాన్ని వినియోగించుకోతలచినవారు నేడే ఆర్డర్లు పంపండి.

ప్యాకింగు, పోస్టేజి రు. 1/4 అదనంగా అవుతుంది.

నరా :—వి స్కీము క్రింద ఈ ఏర్పాటు జరగటం లేదు.

ఆర్డరు చేరిన వెంటనే కలము సప్లయి చేయబడును.

JOLLISONS - Post Box No. 1044. Delhi (P).

కొడుకులు. స్నానం చేసుకొని, భోగయ్య గారి హోటలుకి కొడుకుని తీసుకొని వెళ్లేడు రాఘవయ్య! ఇంకా హోటల్లో దేవతార్చన పూర్తి కాలేదు.

"బాబూ వెళ్లిపోకండి, అయిపోయింది; ఇవాళ పనసకాయ కొడుతూవుండిపోయాను. ఆలస్యం అయిపోయింది" అని కేక వేసేడు భోగయ్యపంతులు. మరో పావుగంటలో దేవతార్చన ముగించి, హస్తోదకం యిచ్చు కున్నాడు భోగయ్యపంతులు రాఘవయ్యకి.

ఏదో చెప్పుకొనిపోతున్నాడు భోగయ్య పంతులు. స్నానం చేసి, భోజనానికి ఉపక్రమించడంతో కొంత తేరుకున్నాడు రాఘవయ్య. భోగయ్యపంతుల్ని కదిలించాలని, "భోగయ్యబాబూ, ఇవాళ పనసకాయ యేమిటి, దేదీప్యమానంగా వుంద"న్నాడు.

భోగయ్యగారైనా అంత నోరుకట్టుకునే మనిషి కాదు. ఆయనదగ్గర పనసకాయకూరకి సంబంధించిన తరతరాల ఇతిహాసాలెన్నో వున్నాయి. అందుకున్నాడు భోగయ్య పంతులు.

"బాబూ! అది అసలు పనసకాయ. దానిని ఎలాటివాళ్లు పోపులో వేసేసినా రుచిగానే ఉంటుం"దన్నాడు, ఉపోద్ఘాతంగా. సంగీతజ్ఞుడు రాఘవయ్యకి సాధకంలో ఉండే విశ్వాసం అనంతం.

"అహాఁ అదేమన్నమాట? అందరూ పాడేస్తేఎంతబాగుంటుందో, అందరూ పోపు వేసేసినా అంతేబాగుంటుంద" న్నాడు.

సరియైన శ్రోత దొరికాడు. ఇక మరి బాధలేదు. భోగయ్యపంతులు విజృంభించవచ్చును.

ఈమధ్య తనకి అనుమానంగా ఉంది, అల్లరివెధవలు "భోగయ్య ఎప్పుడూ తన గొప్పే చెప్పుకొంటాడురా" అంటున్నారు. ఈయన తనుమనిషే-యదార్థవాది కూడాను.

"అయితే నాయనా! ఒక్కమాటంటాను కోపపడవుకదా? అసలు, పనసకాయ కొట్టడం అంటూ వచ్చునూ ఎవడికేనా యీ రోజుల్లో? కొట్టడందాకా ఎందుకు, లేత కాయ ఎలా వండాలో, ముదరుకాయ ఎలా వండాలో, కజ్జాకాయ ఎలావండాలో తెలిసినవాడొక్కడున్నాడూ? అలాగే వండేస్తున్నారు, అలాగే తినేస్తున్నారు. అడుగో ఆ దాపివెధవ! నిన్న పాయంత్రం కొట్టడం ప్రారంభిస్తాడు, ఇవాళ ఒంటిగంటదాకా "చెక్ చెక్, పనస చెక్" అని అమ్ముతూనే ఉంటాడు ఆ వెధవ చెక్క. గంటకి రెండు కాయలు కొట్టి పారేస్తాడు. అది నాలికలో తాటిపట్టెలో! అలాగే కోసేస్తున్నారు, అలాగే మింగేస్తున్నారు." రాఘవయ్యకి ధోరణి మంచి ఆనికగానే ఉంది. "అవునవునంతే" అన్నాడు నవ్వుతూను.

భోగయ్యగారికి మళ్ళీ పూనకంవచ్చింది.

"దాన్ని చెయ్యవలసినట్టుగానే చెయ్యాలి. మంచి దోరకాయ తేవాలి. ఈవాళకూర యీవాళే తెచ్చుకోవాలి. చక్కగా మంచి దారైనకత్తికి మొదటే నూనెరాయాలి. ఇదిగో ఇలా జీలకర్ర పాయలలాగే కొట్టాలి. అలాగని మళ్ళీ ముద్దయిపోకూడదు. ఇక రెండుగంటల సేపయినా నేనూ అనితంటాలు పడాలి. ఆతరవాతమాటా, ఆవాపులుసే పెడతావో, పప్పులోనే పడేస్తావో, నీయిష్టంవచ్చినట్టు చెయ్యి, సవాలక్ష వంటలు- పనసకాయ ఎలామాత్రం చెయ్యబడదు గనకా?"

కృష్ణుడికిదంతా ఏదో చిత్రంగాఉంది. ఎందుకీ బ్రాహ్మడిలా ఆవేదన పడిపోతున్నాడో తెలియకుండా ఉంది. తన భోజనం అయిపోయింది. లేచిపోతాడేమోనని "కూర్చో! నేనూ వచ్చేస్తున్నాను" అన్నాడు రాఘవయ్య.

భోగయ్యగారి హోటల్లో అంతా ఒక్కమారే లేవాలి. అది అక్కడి సంప్రదాయం. రాఘవయ్య భోజనం అయిపోవస్తున్నది. భోగయ్యపంతులు సంగ్రహంగా చెప్పుకుని పోతున్నాడు.

"ఒకమారు డిప్టీకలెక్టరు కృష్ణమూర్తి పంతులుగారు వచ్చారు. ఊళ్ళో బంధువులు మల్లాప్రగడవారున్నారు. అక్కడికి వెళ్ళలేదు. "భోగయ్య పంతులూ! అంతా అంటున్నారు. ఇవాళ నీచేతిపాకం చూద్దామని వచ్చేన"న్నారు. ఆవేళ అదృష్టం బాగుంది. ఆయన రావడమూ పనసకాయ రావడమూ ఒక్కమారే జరిగేయి. ఆవేళ ఏమీలేదు. పప్పువేసి కాబోలు వండేను, వట్టి వడియాలూ ఇంగువా పోపుపెట్టేను. "టైములేదు. మళ్ళా కేంపుంది. వేగం కానియ్యి" అన్నారు. కూర బాగా ఉడికిందో లేదోనని భయపడ్డాను. ఆవేళ భోజనం అంతా కూరతోనే పూర్తిచేశాడు మహారాజు. మొన్న కూతురు బాలమ్మకి పెళ్ళిచేశాడు. మా సత్తెప్ప (సత్యనారాయణ) వంటకివెళ్తే అంటాట్ట-"పనసకాయ భోగయ్య పంతులు దేనయ్యా! మరొకళ్లు పనసకాయ వండకూడదు" అని. చాలదూ? ఇంతకీ నాయనా! ఒక్కొక్క వేళా విశేషమూ, తినేవాళ్ళ అదృష్టమూను."

రాఘవయ్య భోజనం అయిపోయింది. లేచి డబ్బులు ఇవ్వబోయాడు. భోగయ్య పంతులు అతని రెండుచేతులూ పట్టుకొన్నాడు. "నాయనా! ఏ సంచితకర్మమో హోటేలు పెట్టుకొన్నాను. అన్నం అమ్ముకొంటున్నాను. మా తాత జటాంత స్వాధ్యాయి, మా నాయనగారూ యజ్ఞం చేసేరు. రామనారాయణపురం పద్దెనిమిది విర్తుల అగ్రహారం మాది, అన్నీ అంతరించిపోయాయి. నేనిలా అయిపోయాను. ఏమనుకొని ఏం లాభం నాయనా? రోజూ హోటల్‌కి వచ్చిన ఇద్దరు బ్రాహ్మలకి హస్తోదకం ఇచ్చుకొంటున్నాను, ఇప్పటికి ఇరవైయేళ్ళనుంచీన్నీ. నేను వేలూ లక్షలూ ఆర్జించనక్కరలేదు. ఈ జీవితం ఇలా సాగిపోనీ, కర్మశేషం ఇలా హరించిపోనీ!"

రాఘవయ్యకేమి అనడానికి తోచలేదు "అన్నదాతా సుఖీభవ" అని తేన్చి," "భోగయ్య బాబూ! శలవు తీసుకుంటా నన్నాడు రాఘవయ్య! "శుభం శుభం నాయనా! వచ్చినప్పుడల్లా ఇక్కడికే వచ్చేస్తూఉండు" అన్నాడు భోగయ్య పంతులు.

సత్రపు అరుగుమీద కొడుకుని కూర్చోమని ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయేడు రాఘవయ్య. పట్నవాసపు దృశ్యాలన్నీ ఒక్కమారుగా ఆ పసివాడి అమాయకపు పసి హృదయాన్ని చిలుకుతున్నాయి. కిల్లీకొట్టు పాపమ్మ ఎవరితోనో గట్టిగా దుయ్యబట్టుకుంది. అది నిద్రా కాదు, ఆలసటా కాదు, ఏదో దిగులు.

తాత ఈసరికి భోజనం చేస్తూఉంటాడనుకొన్నాడు. ఏదో భూతం తనని తెలియని లోకంలో అమాంతంగా పడేసి వెళ్ళిపోయినట్టనిపించింది. ఎవరీ నాన్న? ఎందుకు వచ్చేశాడు తనూ? తాత, అమ్మమ్మ తనని ఎందుకు వదిలేశారు?

బస్సులు వెళ్ళిపోతున్నాయి, సైకిళ్ళూ జట్కాలు మనుష్యులూ ప్రవాహంలాగ సాగిపోతున్నారు. ఒకమారు చూసిన మొగం మరునిమిషానికి కనిపించకుండా ఉంది. అందరూ వళ్ళు తెలియకుండా ఎటో కొట్టుకొని పోతున్నట్టున్నారు.

నాలుగు గంటలకి బండీ తీసుకొనివచ్చేడు రాఘవయ్య. ఉదయం రాఘవయ్య కాదిప్పుడు. చెవులకి కమలాలు, చేతులకి మురుగులు, వేళ్ళకి ధగధగలాడే ఉంగరాలూ పెట్టుకొన్నాడు. సేలం పోణీ వేసుకొన్నాడు.

"లేవోయి, వెధవాయా! లే! ఎక్కు బండీ ఎక్కు, తాత! వెధవతాత ఉడతలాగ బుర్ర పెట్టుకొని, ఏమి ఇంకా అక్కడే ఉన్నావు" అని రెండు రెక్కలూ పట్టుకొని బండిలో కూలదోశాడు. ★